

120. ▶ RIPPL-RÓNAI JÓZSEF (1861-1927)

Feketekalapos hölgy, 1893

Olaj, vászon, 37,5x45 cm
Jelezve jobbra lent: Rónai 93

Kezdő ár: 10 000 000 Ft / 32 258 EUR
Becsérték: 18 000 000 – 24 000 000 Ft
Estimated value: 58 065 – 77 419 EUR

Rippl-Rónai József az 1880-as évek végétől fokozatosan eltávolodott Munkácsy Mihály akadémizmusától. Újító kísérleteiről még maga a mester sem tudott, egészen 1892-ig, amikor is vélhetően egykori mentorai, a Zichy-család közbenjárására a párizsi Osztrák-Magyar Monarchia nagykövetségének kerti pavilonjában kiállították friss képeit. A Gallierapalota társasági presztízsének köszönhetően a párizsi arisztokrácia és az előkelőségek is képviseltették magukat a megnyitón, a francia sajtó pedig kiemelt figyelmet szentelt az eseménynek. A Rippl-Rónai által kiállított több mint ötven mű nagyrészt kisméretű női portré volt, melyek kivétel nélkül az 1890-es évek elején készültek. Rippl-Rónai merengő,

1. Rippl-Rónai József: Fekete fátylas nő, 1896
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

2. Rippl-Rónai József: Öreganyám, 1894
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

testetlen nőtipusainak misztikuma nagyrészt a 19. század végének nőkultuszából származott. Stílusa finom és érzékeny, a látható mögött megbúvó, benső világ sejtelmességét és intimitását tárta fel, amely jórészt Puvis de Chavannes és Eugène Carrière festészetének hatását tükrözte. A párizsi sajtó Rippl-Rónai erényei között festői szenzibilitását, visszafogott koloritját, lélekelemző hajlamát, rafinált egyszerűségét emelte ki. Arsène Alexandre például jellegzetes szimbolista képzettársítással a „simogató álmok mágiájáról” írt, és egy vérbeli hasonlattal így fogalmazott: „A benyomás művészete ez, inkább zenei, mintsem plasztikus”. Robert Dreyfus pedig „a finomság, az intimitás, az igazság és a poézis elragadó hatásáról” beszélt a *Le Banquet* című lap 1892. májusi számában.

3. Édouard Vuillard:
Fiatal nő hintaszékben, 1907-1908 körül
magántulajdon

4. Édouard Vuillard: Madame Bonnard, 1895 körül
National Gallery of Art, Washington D.C.

5. Rippl-Rónai József:
Önarckép barna kalapban, 1897
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

6. Rippl-Rónai József:
James Pitcairn Knowles portréja, 1892
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

Rippl egyéni stíluskeresésének következő stációját, és egyben a francia művészeti körök, főként a Nabik elismerését, az 1894-es Mars-mezei Szalonban elért siker jelentette. Ekkor mutatta be *Öreganyám* című képét. A Nabis-kör tagjain kívül Gauguin és Toulouse-Lautrec is sokra méltatta a festményt. A kritika szavait idézve: „boldog meglepetést és örömet szerzett a sápadt, élénk szemű öreg parasztanyóka képének a felfedezése.” A siker ekkor szinte valamennyi jelentős francia műterem ajtaját kinyitotta előtte. Gauguin, Puvis de Chavannes, valamint a már említett Nabik, többek között Pierre Bonnard, Édouard Vuillard és Maurice Denis is barátságával tüntette ki az egyre népszerűbb magyar festőt. Rippl tagja lett a *Revue Blanche* körül csoportosuló művésztársaságnak. Különösen James Pitcairn Knowles-szal és Édouard Vuillard-dal alakított ki szoros barátságot. Nem is csoda, hogy a festő korai Nabis korszakából három alkotást is megszerzett az idők során a párizsi Musée d’Orsay. *A Fekete kalapos hölgy* a Galliera-palota szóló kiállítása és a Mars mezei siker közötti évben készült. Az Osztrák-Magyar Monarchia nagykövetségén kiállított arcképek leheletfinom sejtelmességétől, látomásszerűségétől már eltávolodott Rippl-Rónai. A Mars mezei *Öreganyám* készültének évében pedig az art-nouveau kontúrokra épülő kalligrafikus formavilága uralkodik már képein. A sziluett hatások és a körberajzolás hangsúlyossága, játékosága érdekében a színvilág redukálására törekedett ebben az időszakban. E váltás kiérlelése zajlott az 1893-as évben. *A Fekete kalapos hölgy* esetében is jó érzékelhetően a sziluett hatásokra koncentrált. A kissé melankolikus benyomást keltő kép színhasználata visszafogott, majdnem monokróm. „Hiszen a szürke vászonra szénnel rajzolt ‘vázlat’ [...] már kiadja az egész hangulatot minden karakterisztikumával. Most csak igen vékony festékekkel le kell kötni a festéket a vászonra: nem baj, sőt, úgy hat természetesnek, ha maga a rajz is mindenütt kilátszik alóla, készen vagyunk. Ha azután mások azon tűnődnek olajfestmény-e ez, vagy grafika’ – az már igazán nem a művész dolga – írja ekkor saját alkotómódszeréről. A festmény rajzosságát felerősíti a kompozíció kiegyenlített vertikális és horizontális erőrendszere, melyet szinte a végletekig lágyít az elegáns kalap karimájának, valamint az arc és a váll vonalának hullámokban játszó hármásával. E pompás együttesből hangsúlyosan világlik ki az arc, mely szűkszavú, ünnepélyes és nemes hangulatot kölcsönöz az ábrázolt hölgynek. Csendes és mégis valódi, szinte éteri képköltészet ez, amely egyben mélyreható léleklátással is párosul.

Kaszás Gábor

